

МАНДРУЮЧИ ХМЕЛЬНИЧЧИНОЮ

Віталій Іванчишен

8–11 грудня 2014 року здійснено експедиційну поїздку до Хмельницької області, мета якої — накопичення матеріалів для історіографічної та джерельної бази в рамках наукової розробки дисертаційної теми «Каменотесний промисел на Східному Поділлі наприкінці XIX — на початку XXI ст.: побутовий та сакральний виміри». Було досліджено матеріали фондів Хмельницького обласного краєзнавчого музею, музейних колекцій Державного історико-культурного заповідника «Межибіж» (далі — ДІКЗ «Межибіж»), Хмельницької обласної універсальної краєзнавчої бібліотеки ім. М. Островського.

Зокрема, у фондах Хмельницького обласного краєзнавчого музею зберігається декілька пар кам'яних жорен XIX — середини XX ст. з різних районів Хмельниччини. Варто зазначити, що в експозиції Музею міститься кам'яний пам'ятний знак XIX ст., стосовно датування і призначення якого між краєзнавцями точаться дискусії. Особливу цінність мають стародруки XIX ст., що зберігаються в бібліотеці краєзнавчого музею.

Значна кількість кам'яних пам'яток міститься також у музейних фондах та експозиціях ДІКЗ «Межибіж». Серед них відзначимо надмогильні пам'ятники й хрести в Історичному музеї та колекцію з понад 20 пар кам'яних жорен у Музеї пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 років на Хмельниччині.

Нами виявлено й досліджено значний масив краєзнавчих праць та публіцистичних розвідок у фондах Хмельницької обласної універсальної краєзнавчої бібліотеки ім. М. Островського. Насамперед це стосується матеріалів місцевої районної преси, зо-

Фрагмент межового знаку, встановленого перед входом до Хмельницького обласного краєзнавчого музею. Світлина В. Захар'єва

крема газет Дунаєвецького, Ново-Ушицького, Кам'янець-Подільського та Городоцького районів Хмельницької області. Журналісти й місцеві краєзнавці намагалися привернути увагу громадськості до проблеми збереження старих сільських кладовищ, описували кам'яні жорна в руслі досліджень болючої та актуальної теми Голодомору 1932–1933 років в Україні.

Цінними є також фотоматеріали, надані краєзнавцем В. Захар'євим. Коло його інтересів охоплює, зокрема, дослідження «Миньковоцької держави» кінця XVIII — початку XIX ст. на чолі з С. Мархоцьким, що існувала на теренах кількох сіл сучасного Дунаєвецького району. У результаті кількарічних краєзнавчих студій у 1990–2000-х роках В. Захар'єву вдалося зафіксувати значну кількість кам'яних пам'яток та поспілкуватися з майстрами-каменотесами із с. Сивороги на Хмельниччині.